

אח

הל

תרגומי השירה הלירית של אדולף גומן
Лирическая поэзия в переводах Адольфа Гомана

יוליאן טובים

Julian Tuwim

Poezja dla dorosłych

שירים למבוגרים

הערות של המתרגם

adolf.goman@gmail.com

יוליאן טובים

(1894-1953)

על יוליאן טובים

יוליאן טובים נולד בשנת 1894 בפולין בעיר לודז' כבן למשפחה יהודית מבורז' ואזיה זעירה: אביב היה פקיד בנקאי, איש מסודר ומופנם. אמו, להפך, היתה אישה רומנטית וחברתית. לא היה להם די אמצעים, כדי לפנק את בנם, וכילד הוא רק פעם אחד נפש בקיץ בקפר. רושם רב השאירו על יוליאן שירים של לאופולד סטאף. יצירה ראשונה של הנער היתה תרגום של איזה שהוא שיר לשפה אספרנטו. הוא סיים את לימודיו בגימנסיה הרוסית בלודז', ובין השנים 1916 ל-1918 למד משפטים ופילוסופיה באוניברסיטת ורשה. את הקריירה הספרותית שלו החל יוליאן טובים בשנת 1913. הוא הקים קבוצת משוררים, בעלי נטייה מודרנית בשם "סקמנדר". טובים אהב לתאר את האנשים ברחוב ואת שפתם באופן שבו נשמעה, וזכה לביקורת שייחסה לספרותו וולגריזם. תחילת דרכו הייתה מלאה באופטימיות, אך כבר בשנות ה-20 אפף את יצירותיו פן פסימי. בשנות ה-30 יצא טובים בביקורת נגד הממשלה הפולנית (ביצירתו "הנשף באופרה"), וכן כתב יצירות שמהן נשמעה ביקורת נגד גרמניה הנאצית. בתקופת השואה היגר לרומניה, משם לצרפת. ביוני 1940 הוא ואשתו קיבלו אשרות לעבור לפורטוגל. ב-1942 הם נסעו לברזיל ולבסוף לארצות הברית. לאחר המלחמה חזר לפולין. בפולין הקומוניסטית חשדו בו השלטונות בגלל השקפותיו, כמו כן לעיתים קרובות הזכירו לו את יהדותו. בהלוויה של משורר אחר טובים הצטנן קשה ומת בשנת 1953. טובים קיבץ את שיריו לא לפי תאריך יצירתם, אלא לפי נושאים. כך קובץ ראשון שלו "אני רודף אחרי האל" הוקדש להסברה של השקפות פילוסופיות, כאשר הקובץ "הסתיו השביעי" - לסערות רוחו ואהבה. הוא תרגם משוררים רוסים לפולנית, ובמיוחד את פושקין ומיאקובסקי. טובים ידע אספרנטו, יוונית, רוסית ויידיש. הוא גם תרגם מצרפתית, גרמנית ולטינית.

תוכן העניינים	Spis treści
אשר (אין מעולם לי רשם)	Szczęście (Nieciekaw jestem świata)
דבדבנים	Czereśnie
איך נוצר שיר	Jak wiersz powstaje
עצי שטה	Akacje
עיף מסופות וטרורף	Zmęczony burz szaleństwem
ליטניה	Litania
שתי רוחות	Dwa wiatry
אפריל	Kwiecień
הפל	Wszystko
תזכרת	Przypomnienie
אם	Jeżeli

Nie mogę Ci powiedzieć Piosenka Wspomnienie Wieczorny wiersz Siódma jesień Motyle Muza czyli kilka słów zaledwie Buty Mieszkanie Po prostu Nieznane drzewo Źródło Pośród dnia Wczesna jesień (Melodia) Erotyk o bzach Kamienie raczej rąbać Ciemna noc Do prostego człowieka Ciemne niebo Szczęście (Ukąszonemu w serce) Matka *** Miłość Ci wszystko wybaczy Chwila była przed zmrokiem *** Do kobiety	<u>איני יכול לומר לך</u> <u>שיר קטן</u> <u>זכרונות</u> <u>שיר ערב</u> <u>הסתיו השביעי</u> <u>פרפרים</u> <u>מוזה, או רק כמה מלים</u> <u>מגפי קרסל</u> <u>דירה</u> <u>סתם נכה</u> <u>עץ לא ידוע</u> <u>מעין</u> <u>באמצע היום</u> <u>תחילת הסתיו (לחן)</u> <u>ארוטי על לילה</u> <u>אני מעדיף לחצב אבנים</u> <u>לילה חשוף</u> <u>לאיש הפשוט</u> <u>שמים אפלים</u> <u>אשר</u> (למי שֶשֶׁקֶץ בִּלְבוֹ) <u>אמה</u> *** <u>האהבה תסלח לך על הכל</u> <u>כה היה. שקעה השמש</u> *** <u>לאשה</u>
---	---

Zczęście Nieciekaw jestem świata, Ogromnych, pięknych miast: Nie więcej one powiedzą, Jak ten przydrożny chwast.	אֲשֶׁר אין מעולם לי רשם, מגדל הערים: הם לא יתּר יגידו מעשבים שוטים.
--	---

Nieciekaw jestem ludzi,
Co nauk zgłębili sto:
Wystarczy mi pierwszy lepszy,
Wystarczy mi byle kto.

I ksiąg nie jestem ciekaw
- Możecie ze mnie drwić -
Wiem ja bez ksiąg niemało
I wiem, co znaczy żyć.

Usiadłem sobie pod drzewem,
- Spokojny jestem i sam -
O, Boże! O, szczęście moje!
Jakże dziękować Ci mam?

Czereśnię

Rwałem dziś rano czereśnię,
Ciemno-czerwone czereśnię,
W ogrodzie było ćwierkliwie,
Słonecznie, rośnie i wcześnie.

Gałęzie, jak opryskane
Dojrzałą wiśni jagodą,
Zwieszały się omdlewając,
Nad stawu odniebną wodą.

Zwieszały się, omdlewając
I myślą tonęły w stawie,
A plamki słońca migały
Na lśniącej, soczystej trawie.

אין לי ענין באלה,
אשר חקרו מדע:
בלי קשר מי יגיע, -
אני מבסוט, תודה!

לי לספרים אין חשק -
תצחק, מה לעשות -
גם בלי ספרים הבנתי,
מה זה אומר לחיות.

אני בודד רגוע
מתחת לסכה,
הו, אלהים! זה אשר!
איך להודות לך?

דבדבנים

(
דבדבנים קטפתי,
והם אדומים כהים,
קולות ציוץ שמעתי
בבקר צח ומקסים.

הענפים בשפע
מרססים דבדבן,
הם התעלפו ראש מטה,
מעל לבריכה בגן.

הם התעלפו ראש מטה,
מחשבותיהם שקעו,
הבזיקו כתמי השמש
ועל הדשא רקדו.

(* במקור מדובר בעץ פרי, דומה לדובדבן, אשר פחות ידוע בעברית בשם
"גודגדנית")

Jak wiersz powstaje

Liryzm przedziwny. Liryzm chwil.
Css... Czeka dusza na zdarzenie,
Na nieuchwytnie „coś...” (wzruszenie
I styl odczuwać, ton i styl...)

A potem - słowo. Pierwsze z słów
Zwykle jak błysk przez myśl przechodzi
I w samo sedno stylu godzi
I każe duszy: dalej mów!

A wtedy - wicher! Wtedy – szal!
Mus i tyrański rozkaz chwili!
A potem - spokój. Skroń się chyli
I jeno łkałbyś... słodko łkał...

Akacje

Białe akacje tchną wonią opiałą
a, Pod nocą srebrno-modr
Jak gdyby innych kwiatów nie było
I wcale być nie mogło.

Te ciemne liście i białe kwiecie
Szelestnym szemrzą szeptem,
Jak gdybym żadnych głosów na świecie
Nie słyszał nigdy przedtem.

Tak przez gałęzie lśnią gwiazdne dale
I taki cichy ten wieczór,
Jak gdybym jeszcze nie kochał wcale
I tylko Ciebie przeczuł.

איך נוצר שיר

ליריזם מוזר. ליריזם דקות.
הס!.. נפֿשך בֿפֿני אַרוע,
בא "מִשְׁהוּ..." כֹּל כֶּךָ תַּמּוּה -
סגנון וטון להעלות.

ואז – מלה, בִּשְׁלֵה כִּפְרִי,
היא בִּראשָׁךְ כְּזִיק פּוֹגַעַת,
לֵלב שֶׁל הַסְּגוּן נוגַעַת,
לִנְפִשָׁךְ לִזְמֵר: דְּבָרִי!

ואז - סופֿה! ואז - טרוף!
צווי בְּרוּטְלִי שֶׁל הֶרְגַּע!..
אחר – מְרַגֵּעַ, קֶץ הִיגַע,
ואז לבכות... לבכות בְּלִי סוּף...

עצי שטה

שטה לבנה, ריח - סם מִשְׁכָּר
בְּלִילָה כְּסוּף-כֶּחֶל,
כָּאלוּ מְתוֹק מִזֶּה רִיחַ אַחֵר
בְּכֻלָּל לִהְיוֹת לֹא יָכוֹל.

עליה פֶּהִים, פְּרָחִים לְבָנִים,
מִלְמוּל - לְחִישַׁת רִשְׁרוּשׁ,
כָּאלוּ קוֹלוֹת מַעוֹלָם פֶּה יָפִים
עוֹד לֹא קִלְטָה אֶזֶן אִישׁ.

זִוְרָחִים כּוֹכְבִּים בְּנוֹעַם בָּרֵם,
הַעֲרָב כֹּל כֶּךָ שָׁלוּ,
כָּאלוּ עוֹד לֹא אֶהְבֵּתִי, פְּתָאוּם
עִכְשִׁיו בְּךָ כְּלִי מִתְאַהֵב.

Zmęczony burz szaleństwem

Mais, vrai, j`ai trop pleure`!
Rimbaud *)

Zmęczony burz szaleństwem, jak statek pijany,
Już niczego nie pragnę, jeno wielkiej ciszy
,I kogoś, kto zrozumie mój żal nienazwany,
Kogoś, kto mą bezsłowną tęsknotę usłyszy;

Kogoś, kto jasną duszą życie mi przepoi,
Iżbym w spokoju bożym wypoczął po męce
Kogoś, kto rozszalałe serce uspokoi,
Kładąc na moje oczy miłosierne ręce.

Idę po szczęście swoje. Po ciszę. Do kogo?
Którędy? Ach, jak ślepiec! Zwyczajnie - przed siebie.
I wiem, że zawsze trafię, którą pójde drogą,
Bo wszystkie moje drogi prowadzą do Ciebie.

Litania

Modlę się, Boże, żarliwie,
Modlę się, Boże, serdecznie:
Za krzywdę upokorzonych,
Za drżenie oczekujących,
Za wieczny niepowrót zmarłych,
Za konających bezsilność,
Za smutek niezrozumianych,
Za beznadziejnie proszących,
Za obrażonych, wyśmianych,

עיף מסופות וטרופ

Mais, vrai, j`ai trop pleure`!
Rimbaud *)

כמו אניה שתויה, מסער וטרופ עיף אני,
איני חפץ עוד בדבר מלבד דממה גדולה;
מלבד האיש, שהוא יבין את צערי האלמוני,
ויאזין לגעגועי, שנמשכים ללא מלה,

שׁימלא את כל חיי בנשמה בהירה,
כדי שאנוח קצת שלו אחר כאב סבלי,
שהוא ירגיע את לבי אשר גועש נורא,
שהוא ידיו הרחומות יניח על עיני.

אני הולך בשביל אשרי: שתיקה בתוך פנה.
לאן? אה, כמו עור, אותו רגלים מכונות.
אני יודע שתמיד אמצא לי דרך נכונה,
כל דרך שאבחר, תמיד אליה מובילות.

*) אכן, בכיתי יותר מדי!
א.רמבו "ספינה שיכורה"

ליטניה

(*)

אני מתפלל בלהט,
אלי, בכנות על הצער
של המשפלים בעשוק,
של הממתנים ברעד,
של כל הגוועים בלי עזר,
של מי שאותו לא הבינו,
של השואלים לכתל,
של הנעלבים בלעג,

ֶ֫Za głupich, złych i maluczkich,
 Za tych, co biegną zdyszani
 Do najbliższego doktora,
 Za tych, co z miasta wracają
 Z bijącym sercem do domu,
 Za potraconych grubiańsko,
 Za wygwizdanych w teatrze,
 Za nudnych, brzydkich, niezdarnych,
 Za słabych, bitych, gnębionych,
 Za tych, co usnąć nie mogą,
 Za tych, co śmierci się boją,
 Za czekających w aptekach
 I za spóźnionych na pociąg,
 - ZA WSZYSTKICH MIESZKAŃCÓW ŚWIATA,
 Za ich kłopoty, frasunki,
 Troski, przykrości, zmartwienia,
 Za niepokoje i bóle,
 Tęsknoty, niepowodzenia,
 Za każde drgnienie najmniejsze,
 Co nie jest szczęściem, radością,
 Która niech ludziom tym wiecznie
 Przyświeca jeno życzliwie -
 Modlę się, Boże, serdecznie,
 Modlę się, Boże, żarliwie!

Dwa wiatry

Jeden wiatr - w polu wiał,
 Drugi wiatr - w sadzie grał:
 Cichuteńko, leciuteńko,
 Liście pieścił i szeleścił,
 Mdlął...

טפְּנִים, רְשָׁעִים וְטֹפָח,
 שֶׁל מִי שֶׁנִּגְמָר לוֹ רוּחַ
 לִפְנֵי שְׂרוּפָא הַגִּיעַ,
 שֶׁל מִי שֶׁחֹזֵר הַבֵּיתָה
 עִם לֵב מְפֹרָר מִפֶּחַד,
 שֶׁל הַנִּפְגָּעִים בְּזַעַם,
 אוֹ בְּתִיאָטְרוֹן לָהֶם בְּזוֹ,
 שֶׁל כָּל מְלַעַר, צוֹלֵעַ,
 חִלְשׁ, מְדַכָּא, תַּמּוּהָ,
 שֶׁלְהִירָדָם לֹא מַצְלִיחַ,
 וּמִי שֶׁפּוֹחַד מִהַמּוֹת,
 מִמָּתִין בְּבֵתִי מִרְקָחַת,
 פֶּסֶס לוֹ אֶת הַרְכָּבַת,
 - לְמַעַן כָּל תּוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
 בְּכָל צָרָתָם וּפִגְעָה,
 בְּכָל דָּאָגָה וְעַצְבָּת,
 עַל הַחֲרָדוֹת כָּל עָרַב,
 גַּעְגּוּעִים וְכִשָּׁל
 כְּשֶׁבֶא רְשָׁרוּשׁ קָל בְּפֶתַח -
 לֹא כָּל שְׂמִיחָה וְאִשָּׁר.
 לוֹ יִחְיוּ הֵם כָּלֵם לְנֶצַח;
 לוֹ תֵּאִיר בְּנוֹעַם הַשֶּׁמֶשׁ,
 לוֹ כָּל מֵת לְעַד־עַד יָנוּחַ -
 אֲנִי מִתְפַּלֵּל בְּלֵהֻט,
 אֵלִי, בְּכָנוּת אֵלֶיךָ!

(* ליטניה היא תפילה או מזמור בנצרות המורכבת מתחנונים חוזרים ונשנים.

שְׁתֵּי רוּחוֹת

רוּחַ בְּשָׂדֵה נִשְׁבָּה,
 הַשְּׂנִיָּה – בְּגֵן יִשְׁבָּה,
 בְּקִלְלֵי לוֹת נִפְחָה, בְּשִׁקָּט,
 בְּעֵצֵי הַגֵּן טְפִלָּה, רְשָׁרְשָׁה,
 נִרְדָּמָה...

Jeden wiatr – pędziwiatr!
Fiknął kozła, plackiem spadł,
Skoczył, zawiał, zaszybował,
świdrem w gore zakolowa
I przewrócił się, i wpadł
Na szumiący senny sad,
Gdzie cichutko i leciutko
Liście pieścił i szeleścił
Drugi wiatr...

Sfrunął śniegiem z wiśni kwiat,
Parsknął śmiechem cały sad,
Wziął wiatr brata za kamrata,
Teraz z nim po polu lata
Gonią obaj chmury, ptaki,
Mkną, wplątują się w wiatraki,
Głupkowate mylą śmigi,
W prawo, w lewo, świst, podrygi,
Dmą płucami ile sił,
Łobuzują, pal je lichy!...

A w sadzie cicho, cicho...

Kwiecień

O, świecie! O, dniu promienny!
Jak w trawie, chodzę w wiosnie!
Zielony krawat wiosenny
Łodygą z serca rośnie.

Mój długi cień na asfalcie
Pławi się w złotych promieniach,
Znow chodzę w rozpiętym palcie
I trzymam ręce w kieszeniach.

רוח אחת היא רץ מולד! -
עשתה סלטה ראש למטה,
עפה, רצה וגולשת,
חור לקדים מבקשת
ונפלה לתוך הגן -
מרשרש ומנמנם,
בו בשקט ובאור
בעלים טפלה ורשרשה
רוח שניה...

אז כשילג עפו שם עלי הדבדבן,
ובצחוק פרץ שמח כל הגן,
נעשו רוחות שתי חברות טובות,
ועכשיו אפות הן על פני השדות,
שניהן אחר עננים וצפרים רודפות,
ובטחנות רוח מסתבכות,
משבשות תנועת כנפים,
נעצרו אבני-רחים...
איזה בלגן החל!
הסתלקו, לעזאזל!...

והגן שקט. כעת...

אפריל

הו עולם! הו יום קורן! אני
כמו בדשא, הולך באביב!
עניבה ירקה על חזי,
כמו מין גבעול צמחה מהלב.

על האספלט צלי מתארך
בקרני הזרב החמות,
אני במעיל פתוח הולך,
בכיסים הידים תחובות.

Chodzę życzliwy, łaskawy,
Z czerwonym goździkiem w klapie,
Przed szybą każdej wystawy
Przystaję, jak miejscy gapie.

Przyglądam się byle czemu
Z radością niewysłowioną,
Dziękuję słońcu ciepłemu
I wiewom, co wonnie wioną.

Kiwa się głowa szczęśliwa,
O goździk nosem potrąca
I niucha wiosny zażywa
Bez troska, promieniejąca...

Kwiecień kołuje mi w głowie,
Świat ze mną kołuje cały!
Idź, palnij za moje zdrowie
Kielich siarczystej gorzały!

Wszystko

Oddać ci wszystko: każdy sen i drgnienie,
Każdy nerw ciała, każdy ruch i krok!
Przeszłość - to tylko o tobie wspomnienie,
Przyszłość - to tylko twój najświętszy wzrok!

""Oddać ci wszystko, każde pulsu tętno
I grosz ostatni, i ostatek sił,
Trwonić dla ciebie swą młodość namiętną
Znaczyć ci drogę - krwią serdeczną z żył!

Zaprzeć się! Błuźnić! Z Judaszem paktować!
Żwir na twej drodze w miękkim piasek gryźć!

אני הולך בחביבות, בחן
(בדש צפרן אדום בהיר)
את חלונות-ראויה בוחן,
כמו שקל הולכי-בטל בעיר,

ומסתכל על כל הדברים
בגיל שלא אסביר בשורות.
תודה, שמש, על החום הנעים
ולרוחות על שלל ניחוחות.

ראשי מהנהן ומתמוגג,
נוגע לצפרן באף,
מריח האביב, מתענג.
היום בלי דאגות, מטורף...

אפריל מסתובב בתוך ראשי,
גם העולם בצורה יפה!
לך לעשן לבריאות שלי,
שתה כוס וודקה הכי חריפה!

הכל

אתה הכל לך: כל תנועה אליה,
וכל עצב בגוף, וכל חלום נדח!
כי העבר הוא זכרון עליה,
והעתיד הוא רק מבט קדוש שלך!

ולך אתה כל דפק עד אפס'ים,
וכל פרוטה שלי, כל כח לך אתה,
ואבזבז תשוקות ונעורים,
כדי את דרכך בדם רותח לסמן!

ואת עצמי לשלל! וגם כל קדש!
ולעפר לנגס כל אבן בדרכך!

Natchnioną wiarą zakrzyczeć: "Ach prowadź!"
Gdy mi na własną zgubę każesz iść!

A potem - oddać ci ostatnie tchnienie
Skonać spokojnie, wiernie u twych nóg
I wstecz spojrzawszy wierzyć niewzruszenie,
Że tak - za Ciebiem tylko umrzeć mógł.

Przypomnienie

Miałem słoneczny gościniec
I biały, cuddly dom...
Smutno jest sercu mojemu,
Smutno jest moim snom...

I było okno w mym domu
Za dawnych, dobrych lat,
Patrzałem sobie, patrzałem
W daleki, cichy świat...

Może tam byłem dzień jeden,
A może cały wiek...
Wiem tylko, że kiedyś rano
Bieluchny opadł śnieg.

I śnieżnie, biało, dziecinnie
W słońcu się śmiał mój dom!
Smutno jest sercu mojemu
I dawnym, białym snom...

Jeżeli

A jeżeli nic? A jeżeli nie?
Trułem ja się myślą złudną,

בְּאַמוּנָה אֶצְעֵק: "אַקַּח כָּל עֹנֶשׁ!"
וּכְשֶׁתֹּאמְרִי לִי "לֵךְ!", בְּעוֹרוֹן אֵלֶי!

כְּשֶׁנִּשְׁימְתִי הָאֲחֵרוֹנָה נִגְמֶרֶת,
אֲמוּת אֶז בְּשִׁלּוֹה וּבִנְאָמְנוֹת
בְּאַמוּנָה הַבִּלְתִּי מְעַרְעֶרֶת,
שָׁכֵן - רַק עֲבוּרָךְ אֲנִי יָכוֹל לְמוּת.

תזכרת

הִיו אֶז הַדֶּרֶךְ בְּשִׁמְשׁ,
הַבַּיִת לִבֵּן וְנָעִים...
לְבִי מְלֹא צֶעַר וְעֶצֶב,
וְהַחֲלוּמוֹת עֲצוּבִים...

הִיָּה שֵׁם חִלּוֹן קֵט בַּבַּיִת,
מִמֶּנּוּ אֲנִי כָּל הַעֵת
חִפְשִׁתִּי, חִפְשִׁתִּי לִי דֶּרֶךְ
אֶל תּוֹךְ הָעוֹלָם הַשָּׁקֵט...

אוּלִי אֲשָׁאֵר שֵׁם עַד עָרֵב,
אוּלִי אֲשָׁאֵר כָּבֵר לַעַד...
קָרָה זֶה רַק פֶּעַם בְּבִקָּר
שֶׁשִּׁלַּג לִבֵּן שֵׁם יָרֵד.

מִשְׁלֵג, יְלֻדוֹתִי אֶז בְּשִׁמְשׁ
הַבַּיִת צָחֵק רֵעֵן!
לְבִי מְלֹא צֶעַר וְעֶצֶב,
לִבֵּן חֲלוּמֵי הַיֶּשֶׁן...

אם

מָה אִם לֹא? מָה אִם כְּלוּם?
מִרְעַל בְּמַחְשְׁבוֹת שְׁוֹא נֹרָא:

Tobą jasną, tobą cudną,
I zatruty śnię:
A jeżeli nie?
No to... trudno.
A jeżeli coś? A jeżeli tak?
Rozgołębią mi się zorze,
Ogniem cały świat zagorze
Jak czerwony mak,
Bo jeżeli tak,
No to... - Boże!!!

Nie mogę Ci powiedzieć

Nie mogę Ci powiedzieć, jaki to żal bezbrzeżny:
Dzień dzisiaj taki biały i taki bardzo śnieżny...

Nie mogę Ci powiedzieć, jak mi ogromnie smutno!
Ale Ty pewno nie wiesz, co znaczy słowo „smutno”...

Ach, pewno nie wiesz także, co znaczy „żal bezbrzeżny”...
To nic... to nic nie znaczy... Dzień taki cichy, śnieżny...

To takie moje słowa, co Ciebie mi zabrały...
A może i przyniosły...
Dzień cichy dzisiaj, biały.

Piosenka

Zadumy moje ciche, zadumy młodej skroni,
Powiedzcie jej, powiedzcie, że nie pamiętam o niej...
... Powiedzcie jej, powiedzcie, że bardzo tęsknię do niej.
Westchnienia me, westchnienia, popłyńcie tam, gdzie ona,
Powiedzcie jej, powiedzcie, że nie wiem już, kto ona...
... Powiedzcie jej, powiedzcie, że serce z żalu kona.

"את, נפלאה, את, בהירה..."
ומרעל אני חולם:
מה אם לא? דומם...
ובכן... זה קשה.
ומה אם כן פתאום?
השחר יאיר עלי,
העולם יוצת באש אולי,
כמו פרג אדום,
כי אם כן פתאום,
אז... - אלוהים!!!

איני יכול לומר לך

איני יכול לומר לך איזו עצבות אין-סוף זו:
היום כל כך לבן הוא, היום כל כך משלג הוא...

איני יכול לומר לך כמה עמוק העצב!
את בטח לא יודעת מה זאת "תוגה" בעצם...

את בטח לא יודעת מה זאת "תוגה לנצח"...
זה כלום... שום דבר... זה אפס... היום הוא משלג בברדולח...

המלים האלה, הן שלקחו אותך ממני...
או שאולי הביאו...
...היום לבן, אידילי.

שיר קטן

הו הרהורי הנער, אשר כמוסים בשקט,
תגידו לה, תגידו: אני לה לא כמה...
... תגידו לה, תגידו, שלה מתגעגע.
אנחותי, תגידו, זרמות תמיד אליה,
תגידו לה, שמי היא, אני כבר לא ידע...
...שלב שלי, תגידו, מצערו גוע.

Wspomnienie

Mimozami jesień się zaczyna,
złotawa, krucha i miła,
To ty, to ty jesteś ta dziewczyna,
która do mnie na ulicę wychodziła.

Od twoich listów pachniało w sieni,
gdym wracał zdyszany ze szkoły,
a po ulicach w lekkiej jesieni
fruwały za mną jasne anioły.

Mimozami zwiędłość przypomina
nieśmiertelnik żółty - październik.
To ty, to ty, moja jedyna,
przychodziłaś wieczorem do cukierni.

Z przemodlenia, z przeomdlenia senny,
w parku płakałem szeptanymi słowy.
Księżyc z chmurek prześwitywał jesienny,
od mimozy złotej majowy.

Ach czułymi, przemiłymi snami
zasypiałem z nim gasnącym o poranku,
w snach dawnymi bawiąc się wiosnami,
jak ta złota, jak ta wonna wiązanka.

Wieczorny wiersz

Czasem u szczytu ulic zachód żółtym blaskiem
Mury niebios rozwała na złomy płomienne.
Wtedy listopadowe wieczory warszawskie
Wieją wiosną i płyną, młodością wiosenne.

זכרונות

קמילת מימוזה – עת לסתיו צונן,
כמוהי הוא שביר, זהוב, נחמד.
יצאה אז לקראתי ברחוב סואן
הנערה; היית זאת את, כן – את.

ניחוח מכתבך באולם,
כשמבית-ספר רצתי בלי לנשם,
ועפו מלאכים בסתיו הנם
מאחורי בזהר המרום.

מימוזה מזכירה לי קור סתיו
ואת אוקטובר - אימורטל צהב.
היית זאת את, היחידה שלי,
בבית-קפה שקט בקצה הרחוב.

מרוב הודוים שלי נשבר,
בפארק בכיתי ומלמלתי די.
ירח סתיו עוד במרומים נהר,
כמו המימוזה הזהובה של מאי.

הו, חלומות, לאן מושכים אתם?
האור דעך, נרדמתי קצת, הוזה,
שמחתי מהאביבים ההם,
מזר מימוזה הזהוב הזה.

שיר ערב

כשלפעמים מעל לעיר שקיעת השמש בצהב זוהרת,
היא מנפצת כל חומות של השמים לרסיסים מבערים.
בורשה אז ערבי נובמבר, עת הסתיו שלא נגמרת,
נושבים, זורמים - כמו באביב, כשהם היו עוד צעירים.

Ile łez we mnie było i ile miłości,
Ile westchnień i szczęścia w majowej ulewie,
I moich słów dla ciebie, i wielkiej czułości:
Wszystko z nieba powraca w dawnym, ciepłym wiewie.

I znowu idę lekki i nocą wezbrany,
Jakbym niósł liść wilgotny na sercu otwartem,
Wtedy w twoim miasteczku ciemniały kasztany,
Pachniał groszek pachnący na sercu pod paltem.

Plakać, jedyna moja, mogę tylko Tobie,
Ty zrozumiesz. Rozgrzeshysz spojrzeniem pokornym.
I wiosnę zakochanych znajdziesz w skromnym słowie,
I ciężką gorycz moją w tym wierszu wieczornym.

Siódma jesień

:Przyszła ciszą miłosierna ksieni
Siódma jesień — najzłotsza, najśłodsza
.Z wszystkich złotych i słodkich jesieni

!Moja jedna — jedyna — kochana

,Przyszła ciszą — drogą długich cieni
,Naszych cieni od dawnych jesieni
...I wszeptala się w nas zadumana

!Moja jedna — jedyna — kochana

,Tyś ta sama — o siedem lat młodsza
, wzrokiem בְּפָנֶיךָ Prześwietlona, wypatrzona
Smętniejącym w życiu z każdym rokiem
,I stęsknionym tej świętej jesieni
...!Co na zawsze się w duszę wpromieni

כל הדמעות שהיו בתוכי , כל אנחות מהשירים,
וכל האהבה, וכל האשר הגדול מהגשמים של מאי,
וכל דברי אליך, רכות רבה - הכל מהשמים
חוזר מיד ברוח ישנה וחמימה אלי.

בקריתך עצי ערמון יחשיכו. אני אתמלא ברוח
וקל אהיה בלילה, נסער, ולהרגיש את האביב אתחיל,
כאלו לעלה רטב מטל הלב שלי נשאר פתוח,
ורח של אפונה מתוקה עולה מהמעיל.

אני יכול לבכות, היחידה האהובה, רק בפניך.
כי להבין אותי את יכולה, לסלח במבט שקט נכנע,
ולגלות אז את המרירות בשיר הזה שלפניך,
ואת האביבים, האהבה שבמלה צנועה.

הסתיו השביעי

הוא בא, הנזיר הרחום ללא מלים:
הסתיו השביעי בא, והוא לנו נראה
זהוב ומתוק מהסתיו הקודמים.

אהבתי: האסת והיחידה!

הוא בא לכאן בדרך צללים ארפים -
צללינו מהסתיו משש השנים,
והוא לחש לנו בהרהור אגדה...

אהבתי האסת והיחידה!

ואת, כמו לפני שבע שנים, צעירה,
מנקדת במבטים, שקופה מאד...
החיים נעשים כל יום שמחים פחות,
לסתיו הקדוש הזה מתגעגעים,
שיקרן אל תוף הנפש לנצחים!...

,No i przyszła — najśłodsza, najzłotsza
...Przyszła ciszą — drogą naszych cieni

,Jeno patrzeć — a park się rozsłumi
!Moja jedna — jedyna — kochana
,Jeno patrzeć — a lata dziecięce
,Moja jedna — jedyna — kochana
Zaniemówią w nas szczęściem i trwogą
,I wzruszeniem nam głos się przytłumi
,I ściśniemy po raz pierwszy ręce
!Co już nigdy się żegnać nie mogą
,I znów, drżeniem sprzed lat wzruszeni

,Rozwiośnimy się w pierwszej jesieni
,Moja jedna — jedyna — kochana
,Zawsze tamta i zawsze ta sama
Z mojej pierwszej i siódmej jesieni!

Motyle

Gdzie jesteście, okrutne motyle,
Pawie oczy, żałobniki, admirały,
Fruwające kwiaty i robaki,
Wytarzane w czarodziejskim pyle,
Który nocą ze skrzydeł strząsały
Obłąkane, rozśpiewane ptaki!

Przecież dawniej bywało was tyle,
Kiedy byłem szalony i mały,
I goniłem was w pożodze białej
Z zadartymi, ślepymi oczyma,
Nakłuwalem was żywcem na szpile,
Wy okrutne arabskie motyle,
Jaka wiedźma w uwięzi was trzyma?

הוא בא – הכי מתוק וזהוב עם אורה,
בדרך צלילינו הוא בא ללא מלים...

רק תסתכלי - והפארק ירשרש מדהים,
אהבתי האחת והיחידה!
רק תסתכלי – והנה הם, שנות הילדות,
אהבתי האחת והיחידה,
אז מאשר ופחד אלמים נשאר,
מרגש קולותינו יהיו עמומים,
נלחץ ידים לראשונה בזהירות,
ולא נפרד לעולם! "די!" לא נומר.
ושוב, מרטט שנות עברו נסערים

כמו בסתיו הראשון, נהיה אביביים
אהבתי האחת והיחידה,
הרי נשארת צעירה, כמו אז, גם עתה,
מהסתיו הראשון שלי עד השביעי!

פרפרים

(*)

עכשיו אין פרפרים אכזריים, כל אלה -
האבלים ועין טוס ואדמירלים,
אין תולעים – פרחים מעופפים במשי,
באבקת הקסם עטופים, בהבל;
הצפרים אותה במין טרוף, בחלי
מכנפיהן הסירו בלילות בקשי!

אזי, היו הרבה מהם יפים, בני פלא.
הייתי ילד משוגע קטן בינתיים,
אותם רדפתי גם באש הצהריים:
עיני עורות, אבל פונות אל על כל רגע,
דקרתי בסכות אותם חיים ברוטלי.
הו, פרפרי ערב אכזריים, ענו לי:
איזו מכשפה אתכם שבויים החזיקה?

O, na łące w złote dni gorące
Drgał i skakał pęd dzikiej obławy,
A gdy siatka zielona spadała
Na splątane jadowite trawy,
To pod merłą biło-trzepotało
Me schwytane serce fruujące
I jak motyl z rąk się wymykało!

Czarne centki, zielone obwódki,
Wycinanki, jaskółcze ogony,
Purpurowe i pomarańczowe
Gąsienice w puszcze, szpilki, trutki,
Myśli jasne — wody kolorowe —
Pył roztarty — eteryczne zgony!
O chaosie! O barwne miliony!
Śnie najdroższy i tak bardzo krótki!

— Gdy mnie ciemne wino otumani,
Gdy upiorna księżna ocygani
Srebrnym sierpem na sierpniowym niebie,
Wyjdę wtedy na łąkę cichaczem
I przywołam was dziecięcym płaczem
Do siebie.

Przyfruniecie, opadniecie w bezsile,
Trupie główki, ostatnie motyle...

Muza czyli kilka słów zaledwie

Nie szperajcie po słownikach,

בָּאָחוּ בְיָמִים זְהוּבִים חֲמִים אִי-פֶעַם,
צָמָא בִּי לַפְּשִׁיטָה פְּרָאִית הִיתָה רוּעֵדָת,
רִשְׁתִּי הִירוּקָה עֲבָדָה כָּל יוֹם בְּלִי דְּפִי,
בְּעִשְׂבִּים הָרַעִלִים אוֹתָם לוֹקֵדָת,
וְשֵׁם בְּפָנִים נִשְׁאָר פֶּרֶפֶר לְבִי אֵט דְּפִק,
אַחַר כֵּן בִּין יְדֵי הַחֲלִיק כָּצֵל בְּלִי צֶלֶם
וְכֻמוֹ פֶּרֶפֶר חֲמִק וְנִעְלָם בְּאַפִּק.

כְּתָמִים שְׁחוּרִים, שׁוּלִים עִם פְּסִים וְשָׁבֵל,
זְנָבוֹת סְנוּנִית, גְּזֵרוֹת שׁוֹנוֹת בְּכָל הַחֲלָק,
אָדָם, כְּתָם, לֶבֶן — הַכֹּל שֵׁישׁ בְּטֶבַע...
הַזְחָלִים בְּתוֹךְ פִּחִית, סִכּוֹת וְרַעַל,
מַחְשְׁבוֹת בְּהִירוֹת וּמִים בְּכָל צָבַע -
אַבְקָה שְׁחוּקָה וּמִוֶּת בְּאַתֵּר מַחְנֵק!
הוּא כְּאוֹס! מִלִּיּוֹנֵי צִבְעוֹנִיִּים בְּדֶרֶךְ!
הוּא חֲלוּמֵי הַיְקָרִים, חֲסָרֵי כָּל טַעַם!

כְּשִׁיעֶרְפֵּל אוֹתִי הֵיִן דִּי לְצִרְהָ,
וְדִכְסִית הֶרְפָּאִים תִּקּוּם בְּחֻשָּׁה
בְּלִיל שֶׁל אוֹגוּסְט, בִּידָה מִגַּל הַכֶּסֶף,
אֲדִי אֲנִי אֶצֵּא בְּשִׁקְטָא אֶל הָאָחוּ
אַקְרָא לָהֶם בְּקוֹל שֶׁל יֶלֶד: בּוֹאוּ, לְכוּ!
תִּיכְף!

תַּעוּפוּ וְתַפְלוּ הֵם בְּאֵין אוֹנִים,
רֵאשִׁים מֵתִים, הַפֶּרֶפֶרִים הָאֲחֵרוֹנִים...

(* באותה תקופה המשורר היה במצב של דיכאון עמוק. זיכרונות הפרפרים הרבים ואכזריותו כלפיהם גורמים למשורר טראומה, ולכן הוא מכנה אותם אכזריים.

מוֹזָה, או רַק כְּמָה מְלִים

אֶת הַמְּלוֹנִים תִּשְׁאִירוּ,

Nie szukajcie słów szarpiących: Zaśpiewamy o słowikach Śród gałęzi śpiewających.	דִּי לְצוּד בִּהֶם כָּל שִׁרְשׁ, וְעַל הַזְּמִירִים תִּשְׁיֶרֶוּ בְּנִגּוֹן עֲנָפֵי הַחֶרֶשׁ.
Zaśpiewamy po dawnemu, Zatęsknimy, jak za młodu, Wracam smutny, nie wiem czemu, Cały w śpiewie do ogrodu.	שִׁיר מֵהַשָּׁנִים עָבְרוּ, לֹא אֲנִי מִתְּגַעְּגֶעַ, שִׁיר, אוֹתוֹ בְּעֶצֶב שְׂרוּ, וְעַל מָה - אִינִי יוֹדֵעַ.
Jeszcze słowik, ogród, drzewa W mojej mowie tyle znaczą! W tym ogrodzie serce śpiewa, Śród tych drzew słowiki płaczą,	מָה שֵׁיִשׁ פֹּה מְכַל עֶבֶר בְּדַבְּרֵי מְלֵא הוּא טַעַם! כָּאֵן לְבִי מְלֵא בְּזֶמֶר, הַזְּמִירִים בּוֹכִים כְּמוֹ פַּעַם.
Zawstydzonych zakochanych Panna miła znajdzie nas tu Z tamtych lat niedośpiewanych, Z przed dziesięciu, z przed piętnastu.	אֶת הָאוֹהֲבִים, בְּנֵי נֶעֶר, צְעִירַת הַחֵן מְצָאָה לָהּ בְּאוֹתָן שָׁנִים שֶׁל טָהָר מִלִּפְנֵי עֲשׂוֹר אוֹ מֵעֵלָה.
Miła Panna, słowu miła, Miła słowom, miłowana, Ta, co śpiewy nam słowiła, Muza jasna zapomniana.	הִיא מְלֵאָה כָּל פֹּה שְׁלֵנוּ, צְעִירָה יָפָה, נִשְׁקָקֶת, הִיא שִׁירִים הַבִּיאָה לָנוּ, הִיא, הַמוֹזָה הַנִּשְׁכָּחֶת.
W bzowe noce, pod gwiazdami, Zapłakani, przy fontannie, Przypomnijmy słowikami O nas dawnych miłej Pannie!	בְּלִילוֹת לַיְלָה כְּאֵלָה, מוֹל הַמְּזֻרָקָה, בְּנֵהִי, כְּמוֹ זְמִירִים, נִזְכִּיר נָא פֶּלֶא שֶׁל אוֹתָהּ עֲלָמָה אֶלְגִּית!
Buty Jak dwa kundle parszywe, tak stawiam wieczorem Ciężkie od błota kapcie przed łóżkiem na straży. Śpię martwo, z srebrną szramą księżycą na twarzy, Z ręką wiszącą miękko nad mokrym buciorem.	מגפי קרסל כְּשֵׁנִי כְּלָבִים מְנוּלִים, כִּךְ זֹג שֶׁל מִגְפֵי שׁוּמְרִים עַל שְׁלוֹם שְׁנָתִי כִּמֵּת, כְּבִדִּים מְבוֹץ הֶרְחוּב. וּבְרַפְיוֹן יְדֵי תְּלוּיָהּ אֶל הַמִּגְפָּה הֶרֶטֶב, מֵהִיָּרֵם הַכְּסוּף צִלְקֶת עַל כְּנִי.

W nocy chmury obrzękle błędzą po pułapie
I, jak płacz, słysząc kroki w pokoju samotnym:
Rozpaćkanym chlupotem sen mój biedny człapie
I tak się po mnie wlecze, jak ja po dniu słotnym.

Rano - potopy słońca na podłodze leżą
I dzień jarzącą hańbą w oczy mi się ciska:
Drewnianymi szpilkami zęby do mnie szczerzą
Głodne nędzy mej, straszne, wyschnięte buciska.

Mieszkanie

Wszystko to jest nieprawdziwe:
Oświetlone cztery pokoje
I te sprzęty, o których mówię – moje,
I te kwiaty, o których mówię – żywe,
Wszystko to jest nieprawdziwe.
A kiedy chodzę – kroki są nie moje.
Snem zawikłanym płynę przez pokoje.

Przyniosło mnie tutaj z nieskończoności
Szare, mętne morze.
Kiedy na kanapę się położę,
Kołuje mną wielki zawrót pradawności,
Kiedy usnę – na dno opadam,
A kiedy oczy otworzę,
Ze snu do mieszkania wrywa się kaskada
Szumiącej groźnie wieczności.

Po prostu

Tak — po prostu: ten las i ta chwila
Wtedy rano, dwanaście lat temu.

בליל, צפים על התקרה העננים של סתיו,
כמו בכי, קול של צעדים בחדר הסתום:
זה, כמו ברפס, חלומי גורר שם את רגליו,
והוא נשרך על-פני פני, כאיש ביום גשום.

בבקר אור השמש צח זורם על הרצפה,
היום בזהק, כי בעיני בוערת כבר בושה:
צמאה לסכל רב שלי, הנעל היבשה
את השנים (סכות עץ) חושפת בחוצפה.

דירה

כל זה אינו מציאותי:
האם החדרים, הם השתיכים רק לי?
והרהוט הזה הוא באמת שלי?
והפרחים, חיים הם רק בדעתי,
כל זה אינו מציאותי.
וכשאני הולך – כל צעד לא שלי.
ובחלום סבוך אני נסחב כלי.

מהאינסוף הובאתי לביתי
בים עכור מדי.
וכשאני שוכב על הספה בפנאי,
אז מסתחררת מערבולת עתיקות סביבי,
וכשאני נרדם - שוקע לתחתית,
וכשאני פוקח את עיני,
מהשנה שוצף מפל של עת נצחית,
שמרשרשת באיום לגמר אותי.

סתם ככה

פשוט: לפני שתיים עשרה שנה
אותו הבקר, אותו היער;

Z krzaków nad strumieniem świat się wychylał
Mnie — młodemu, wesołemu, tamtemu.

Ach, jak świeżo było! Po białej kawie
Z werandy — w las, drżący łzami.
Usiadłem z geometrią na trawie,
Bo nazajutrz miał być egzamin.

Ach, jak smutno było i wesoło!
Piskłę w liściach kwiliło cichutko.
Pomyślałem: „Ptak... las... ona... szkoła...”
Bez radości i bez smutku.

Zamyśliłem się wtedy na chwilę,
Tak, po prostu, nad wszystkim, nad całym.
I tyle lat minęło i rzeczy tyle,
A ja jeszcze jakoś nie przestałem.

Nieznane drzewo

Gdzie jesteś, drzewo mocne i dumne,
Rozgałęzione, liśćmi szumne,
Węzłem korzeni zarosłe w ziemi,
Drzewo, z którego będę miał trumnę?

Muszę cię poznać, w korę zastukać,
Po lasach wołać, po borach hukać:
Gdzieżeś, tajemne drzewo trumienne?
Twój narieczony przyszedł cię szukać!

Błądzi strapiony po całym borze,
Drzewa swojego znaleźć nie może,
Zaszum mi, zaszum na wieczność naszą,
Zanim się z tobą do snu ułożę.

מֵאֵז הָעוֹלָם לֹא כָּל כֶּף הִשְׁתַּנָּה;
אֲנִי אַחֵר – עֲלִיז הִיָּה נֶעַר,

כָּל כֶּף רַעֲנָן! אַחֲרֵי קָפָה עִם חֵלֶב
מִהִבֵּית - אֶל הַיַּעַר, הַרוֹעֵד בְּדַמָּע.
עִם גִּיאוֹמֶטְרִיָּה שְׂכַבְתִּי עַל הַגֶּב:
לְמַחֲרַת – מִבְּחֵן בְּאוֹתָהּ הַטְּמָה.

הוֹ, כִּמָּה שְׂמֵחַ זֶה הָיָה וְעַצוֹב!
בְּסִיחַ צִיץ חֲרִישִׁית אֶפְרוֹחַ.
"הִיא... יַעַר... בֵּית סֶפֶר... לֹא חָשׁוּב" -
בְּלִי שְׂמֵחָה וּבְלִי עֶצֶב, חֲשַׁתִּי בְּנוֹחַ.

וְאֵז הִתְחַלֵּתִי פְתָאוֹם לְחֹשֶׁב -
פְּשׁוּט עַל הַכֹּל, שֶׁרֶק הַסִּפְקָתִי.
עָבְרוּ שָׁנִים וּדְבָרִים, וּבִסּוֹף,
עוֹד אֵיכָשֶׁהוּ לֹא הִפְסַקְתִּי.

עץ לא ידוע

איפה אתה, עץ גָּאָה, עֲצָמָתִי,
עץ מְסַעֵף וְרוֹעֵשׁ פִּיּוּטִי,
עץ שֶׁבְּתוֹךְ אֲדָמָה מְרַשָּׁשׁ,
עץ מִיּוֹעֵד לְאֶרֶץ קְבוּרָתִי?

איך להפִּיר, לְדַפֵּק עַל קְלִיפְתְּךָ?
שְׁמַע קְרִיאָתִי בְּחֹרֶשֶׁת הַסְּבוּכָה!
איפה אתה, עץ קְבוּרָה מִסְתּוֹרִי?
בָּא אֲרוֹסְךָ לְחַפֵּשׂ פֹּה אוֹתְךָ!

הוא מְשׁוּטָט, וַיֵּאוֹשׁ שְׁלוֹ רֵב,
איפה עֵצוֹ בֵּין עֲצֵי הַמְּרַחֵב?
תֵּן לִי קוֹלְךָ שֶׁלִּנְצַח אֲשַׁמַּע,
בְּטָרֵם יַחַד לְנִצָּח נִשְׁכַּב.

Trzeba się przecież umówić wprzód
Na owe ciężkie, śmiertelne trudy,
Gdy nam sądzono po nieskończoność
Zmieniać się w popiół, w bezpłodne grudy.

Może na tratwach po sinej fali
Przypłyniesz do mnie z ogromnej dali,
I wstyd nam będzie wieczny sąsiedzie,
Żeśmy do śmierci się nie poznali!...

A może rośniesz przed moim domem,
Co dzień witane a nieznajome,
I ktoś ci może wyrzezał w korze
Małe litery, serce wiadome?

Długo, serdecznie gadałbym z tobą,
Wzruszyłbym wierszem, wymógł żalobą,
Żebyś rozparło tę ziemię czarną
I znów zakwitło, na dziwo grobom.

Żebyś mnie w siebie jakoś wszczepiło,
Wydarło z ziemi ukrytą siłą!
Coś może złączy nerw jakiś z kłaczem
I zadrzewimy się nad mogiłą!

Może ogromnym westchnieniem z łona
W górę nas wzniesie ziemia zielona,
Ziemia jedyna, ziemia rodzima,
Tym grobem w samo serce zraniona.

Źródło

Czerpiesz z zimnej krynicy brylantową wodę Zielonym dzbanem
glinianym.

אָנוּ לַקְבוּעַ פִּגְיִשָּׁה חַיִּיבִים
לְעִמָּלִים כְּבָדִּים, אָנוּשִׁיִּים,
בְּטָרֵם אָנוּ בְּסוֹף נִהְפֹךְ
יַחַד לְאַפֵּר, לְגוֹשׁ חִלְקִיקִים.

בּוֹא כְּרֶפְסוּדָה, הַגֵּל הַכָּחֵל,
הוּא לְהִבִּיא אוֹתָךְ הֵנָּה יְכוֹל,
וְנִתְבַּיֵּשׁ, הַשָּׁכֵן הַנֶּצָּחִי,
שֶׁלֹא נִפְגְּשֵׁנוּ עַד כֹּה, סָךְ-הַכֹּל!...

אוּ שְׁאַתָּה מוֹל בֵּיתִי כָאֵן גּוֹדֵל,
וּבִבְרָכָה בְּכֹל יוֹם מִתְקַבֵּל,
בְּקִלְיִפְתָּךְ מִיִּשְׁהוּ כֶּבֶד חֶזֶק
שְׁתִּי אוֹתִיּוֹת, לֵב מוֹכֵר וְסוֹבֵל?

זָמַן רַב הֵיִיתִי אִתָּךְ מְדַבֵּר,
אַבֵּל עָלֶיךָ יְכֻפָּה שִׁיר קוֹדֵר,
וּמִתּוֹךְ הָאֲדָמָה הַשְּׁחוּרָה, -
זֶר לַקְבָּרִים, - שׁוּב תִּקּוּם כְּבוֹגֵר.

וְגַם תִּשְׁאִיר לִי בְּתוֹכָךְ חֵלֶל,
קִרַע אוֹתִי מִקְבְּרִי בְּכַח עַל!
לְשׁוֹרֶשֶׁךְ עֲצָבִי יִתְחַבֵּר,
מֵעַל הַקְּבֵר אֲנַחְנוּ נִגְדֵּל!

אוֹתָנוּ בְּאַנְחָה חֲזָקָה
הָאֲדָמָה תֵּרִים הִירָקָה,
אֶרֶץ מוֹלֶדֶתִי הַיַּחֲוֵדִית,
שֶׁקְבֵר זֶה עַד לְבָהּ בָּהּ פֹּגַע.

מעין

אַתָּה שׁוֹאֵב עִם כַּד חֶרֶס יִרְק מַיִם
מֵעֵין קֵר מְבַעֲבֵעַ.

Niebo w niej roztopiło błękitną pogodę.
Tonąc w głębi obłokiem białolnianym.

Ciepło głowie pod słońca łaskawością błogą, Dłoniom chłodno w
przejrzystej głębinie.

Złoty żar idzie wolno polną drogą
I rozlewa się szeroko po łubinie.

Z zielonego glinianego dzbana
Zimną wodę żelazną łykasz,
Idzie fala od łubinu, pachnąca, nagrzana,
I oddychasz i oczy zamykasz.

Pośród dnia

Nie dziw się memu smutkowi,
Pośród dnia, jak na pustyni stoję,
O każdą chwilę się niepokoję,
O każdą myśl: czy też się wysłowi?

Przecież słyszysz, że ciągle wołam
1 krzyk mój w pustkowiu ginie.
Bóg mnie, jak tylu innych, ominie
I, jak oni, życiu nie podołam.

Rzuci mnie na ziemię zdyszanego,
Zdziczałego od modlitw bez echa,
I na próchno moje — też pociecha! —
Runie słupem ognia słonecznego.

Wczesna jesień (Melodia)

Wczesna jesień - oto moja pora.
Siwy ranek - kolor mego wzroku.

הָאֵוִיר הַכָּחֵל הוֹמֵס בְּשָׁמַיִם.
עִם עֵנָן פִּשְׁתָּן לִבָּן אֶתָּה בִּפְד טוֹבֵעַ.

רֹאשֶׁךְ חֵם וּמֵאֲשֶׁר תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ,
יָדְיֶךָ קְרִירוֹת בְּצִלִּיּוֹת הָעֵמֶק.
בְּשִׁבִּיל הַשָּׂדֶה נָע זֶהָר זֶהָר חֹרֵשׁ
וּמִתְפַּשֵּׁט בְּתוֹרְמוֹסִים לֹא־פֶקֶ.

מִהַתוֹרְמוֹסִים עוֹלָה גֶל שֶׁל רֵיחַ.
אֶתָּה, מִפֶּד חֶרֶס יִרְק בִּידְיֶךָ,
בּוֹלֵעַ מַיִם - בִּרְזָל וְקֶרַח,
נוֹשֵׁם וְעוֹצֵם אֶת עֵינֶיךָ.

בְּאֶמְצַע הַיּוֹם

אֵל תִּתְּפֹלֵא נָא מַעֲצָבִי וּמַהֲדָבּוֹן,
בְּמַהֲלֶךְ הַיּוֹם, כְּמוֹ בְּמַדְבָּר, אֲנִי עוֹמֵד,
אֲנִי דוֹאֵג לְכָל מַחֲשָׁבָה בְּכָל הָעֵת:
הֲאֵם אֶמְצָא לָהּ לְבִסּוֹף בְּטוֹי נָכוֹן?

בְּלִי לַעֲצֹר, כְּמוֹ בְּמַדְבָּר, אֲנִי קוֹרֵא בּוֹדֵד,
וְכָל זַעֲקָתִי הִיא אֲבוּדָה, כִּי אֱלֹהִים
עָלִי יִפְסֹחַ, כְּמוֹ פֶסַח עַל אַחֲרִים רַבִּים,
כְּמוֹהֶם, אֲנִי עִם הַחַיִּים לֹא אֶתְמַוֹדֵד.

וְאַרְצָה הוּא יִזְרֹק אוֹתִי, נִחְלָשׁ וּמִתְנַשֵּׁף,
פָּרָאִי מִתְפִּילוֹתַי לֹלֵא כָּל הַד, וְאַז אֲוִלִּי
עַל עֵץ רִקּוּב שְׁלִי - גַּם זֹה הִיא נַחֲמָה מַעַל! -
יִפֹּל הוּא בְּעֵמּוּד הָאֵשׁ שְׁמִשִּׁי צוֹרֶף.

תְּחִילַת הַסֵּתִיּוֹ (לַחֹן)

זֶה הַזְּמַן שְׁלִי - תְּחִילַת הַסֵּתִיּוֹ.
כְּצָבֵעַ עֵינִי - הַבֶּקֶר אֶפֶר.

w obłoku, Siedzę w miłej kawiarni jak
Mogłbym tak do wieczora.

Za oknami tyle pośpiechu,
Ale ja nie wiem i nie słyszę,
I zamilkły w jesiennym uśmiechu,
Zapatrzaniem dalekim się kołysze.

Tak najlepiej: sięść w cukierni rankiem
I patrzeć, jak ulica chodzi.
W takie ranki jest się kochankiem,
I smutniej człowiekowi, i młodziej.

Od miłości, od czułych wspomnień
Dzień zacząłem senny i pusty.
Z twoich słów, nie pisanych do mnie
Wiersz układam uśmiechniętymi usty.

A to wszystko razem jest melodią,
I melodii chwile są rade.
Cudzoziemka w palcie kraciastym
Śpiwnie, ślicznie zamawia "szokolade".

Jaka wiotka, matowa kobieta!
Jak nas mało na świecie! Jak mało!
I jakimi perfumami zawiało!
I jaki poeta!...

Erotyk o bzach

Bzy gęsto sterczą sztorcem,
gruboziałiste i mokre,
stokrotne, gotowym wierszem, radośnie rozrosłe bzy.
O szóstej rano wstałaś,
dziewczyno z prężnym sercem,

בבית קפה נחמד ונרחב
אני לשבת מוכן עד הסגור.

יש כל כך הרבה עמס בחוץ:
אני לא רוצה לשמע, לראות
נדמת' בחיור סתיו לא לחוץ,
ומתנדנד במבט מעל לגגות.

טוב לשבת בבקר בבית קפה,
לראות את הרחוב על פניך עובר.
בבקר כזה, אתה מאהב יפה,
וככל שעצוב יותר, כך צעיר יותר.

מאהבה, מזיכרונות עדינים
התחלתי את היום הישנוני למדי.
מדבר'ה, שלא לי היו נכתבים
אני יוצר שיר, וחיור על שפתי.

וכל זה ביחד הוא נגון מקבץ,
רגעים של מלודיה יפה לדידי.
נכרית במעיל משבץ
מזמינה "שוקולדה" בקול מלודי.

איזו אשה! כמו שאני מעריץ!
אנו כאלה מעטים ביותר!
ואיזה ריח הבשם מפיו!
ואיזה משורר!...

ארוטי על לילה

לילה עומד גבוה,
עבה-זרעים, לח פרח,
שבשמחה, פי מאה טופח בחרוזים.
את קמת בשש בבקר,
ילדה עם לב מתוח,

I łamiesz, z miłości dla mnie, promieniejące bzy.
Tak wcześniej i już tak gorąco.
A cóż dopiero w południe,
gdy jeszcze mocniej w nozdrza uderzą zerwane bzy!
Dziewczyno na palcach wspięta, której ręce tak czule,
z taką nadzieją chwytają coraz pełniejsze gałęzie!
Dziewczyno bardzo szczęśliwa, z listem wycalowanym,
z listem okrutnie krótkim,
cóż na niemiłość poradzę?

Trzęsę się twojem szczęściem
i drzę jak targane bzy.

Kamienie raczej rąbać

Kamienie raczej rąbać dla czerstwego chleba
I żuć go, by znów siły zdobyć na rąbanie,
Niż tak po ziemi chodzić i tak pragnąć nieba,
I tak ze szczęścia cierpieć, jak ja cierpię,

Panie! Patrz, jak się ze mnie rodzą te słowa w męczarni,
Słowa — krew moich szarpań, ran rozdartych ogień.
Mojżesz, który sepleni, bełkoce niezdarnie,
Nie mam swego Arona, coby mówił z Bogiem.

Tak dźwięczne szczęście życia przekleństwem się stało,
Apostoła mi ześlij! niechaj mnie tłumaczy!
Słowo stało się ciałem, a popiołem — ciało
I w prochu moich modlitw tarzam się w rozpacz.

Ciemna noc

Człowieku dźwigający,

את הלילה שוברת באהבה אלי.
כל כך מקדם וחס כָּבֵר, מה יהיה בצִהְרִים,
כִּשְׁהַלִּילָה בְּנִחְרִיף עוֹד יִפְגַּע חֶזֶק יוֹתֵר?
יִלְדָה, שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת עַל קִצּוֹת הָאֶצְבָּעוֹת,
יִלְדָה, שֶׁהִיא כָּרְגַע בְּעֵדִינּוֹת רַבָּה
וּבִתְקוּהָ אוֹחֶזֶת בְּעֵנָפִים עֲבִים,
מַעֲטָפֶת מִכְתָּב בְּאִשֶּׁר מִנְשָׁקֶת,
אֲשֶׁר נִכְתָּב בְּקֶצֶר וּבְאֶזְרִיּוֹת.
מָה אַעֲשֶׂה, אִם אֵין בִּי עוֹד אֶהְבֶּה אֵלַיָּךְ?

אני רועד מאשר שלך, ילדה, גֹּנֵחַ
וכמו לילה קרוע בעמק מְרוֹטֻט.

אני מעדיף לחצב אבנים

אני מעדיף לחצב אבנים בשביל לֶחֶם יָבֵשׁ,
לִלְעֹס אוֹתוֹ, כְּדִי לַחֲזֹר וּלְחַצֵּב, - כֹּךְ אֲנִי קוֹבֵל, -
מֵאֲשֶׁר לִלְכֹּת בְּאֶדְמָה וְגַן עֵדֶן לִי לְבִקָּשׁ,
וּלְסַבֵּל מֵהָאֲשֶׁר הָעֵלְאִי, כְּמוֹ שֶׁאֲנִי סוֹבֵל.

אדני! המלים הללו נולדות בִּיסוּרִים, וְהֵן -
דָּם שֶׁל יִסוּרִי, שֶׁנִּקְרַע בְּאֵשׁ מֵהִפְצָעִים.
אֲנִי - מֹשֶׁה, הַמְּמַלְמֵל, הַמְּגַשֵּׁם וְהַמְּשַׁנֵּן,
אֵין לִי אֶהְרֹן, כְּדִי שֶׁהוּא אֶתֶר יְדַבֵּר, אֱלֹהִים.

אשר חִי, שהוא כל כך מהדהד, לקללה הפך,
שָׁלַח לִי שְׁלִיחִים! תֵּן לוֹ לִפְרֹשׁ אוֹתִי! כִּי כָל מְלוֹתֵי
הַפָּכוּ לְבָשָׂר, וּלְאֶפֶר בָּשָׂר שְׂרוּף נִהְפָּךְ,
וְאֲנִי מִתְגַּלְגֵּל בִּיְאוּשׁ בְּאֶבֶק תְּפִילוֹתֵי.

לילה חשוך

איש בעל משא שחוח,

Usiądź ze mną.
Pomilczymy, popatrzymy
W tę noc ciemną.
Zdejm ze siebie
Kufer dębowy
I odpocznij.
W ciemną noc wlepimy razem
Ludzkie oczy.
Mówić trudno.
Noszą ciężka.
Chleb kamienny.
Mówić na nic.
Dwa kamienie
W nocy ciemnej.

Do prostego człowieka

Gdy znów do murów klajstrem świeżym
Gdy "do ludności", "do żołnierzy"
Na alarm czarny druk uderzy
I byle drab, i byle szczeniak
W odwieczne kłamstwo ich uwierzy,
Że trzeba iść i z armat walić,
Mordować, grabić, truć i palić;
Gdy zaczną na tysięczną modłę
Ojczyznę szarpać deklinacją
I łudzić kolorowym godłem,
I judzić "historyczną racją",
O piędzi, chwale i rubieży,
O ojcach, dziadach i sztandarach,
O bohaterach i ofiarach;
Gdy wyjdzie biskup, pastor, rabin
Pobłogosławić twój karabin,
Bo mu sam Pan Bóg szepnął z nieba,
Że za ojczyznę - bić się trzeba;

שֵׁב אִתִּי נָא,
וְנִשְׁתַּק, נְבִיט בְּחֶשֶׁךְ
שֶׁל הַלֵּילָה.
אֶת אֲרֻזַּת הָעֵץ שְׁלֶךְ
הוֹרֵד כְּבָר
וְתִנּוּחַ.
בְּנִי-אֶנּוּשׁ, נִנְעֵץ אֶל תּוֹךְ הַלֵּילָה
זֹוג עֵינַיִם.
לְדַבֵּר אֵין טַעַם וְרוּחַ.
הַמֶּשָׁא כָּבֵד מִנְשׂוֹאָהּ:
לֶחֶם-אֶבֶן,
שֶׁחֹסֵר כָּל סוּג תּוֹעֵלֶת.
חֶשֶׁךְ לֵילָה.
אֶבֶן, שְׂתִיִּם.

לאיש הפשוט

כְּשֶׁשׁוּב הַמוֹדְעוֹת עַל הַקִּירוֹת יוֹפִיעוּ,
"לָעַם", "לְחַיִּים" בְּאוֹתִיוֹת גְּדוֹלוֹת
הַדָּפֶס שֶׁחֹר יִתְחִיל חֲזַק לַפְּעוֹת,
וְכֹאשֶׁר כָּל בְּרִיּוֹנִים וְכָל גּוֹרִים יוֹאִילוּ
לְהֶאֱמִין לְשִׁקֵּר הַנֶּצְחִי שֶׁל רְמִיּוֹת:
שְׂחִיבִים לְלֶכֶת וְלִירוֹת בְּתוֹתֵחִים,
לְרַצָּח, וְלִשְׂרֹף, וְלְהַרְעִיל חַיִּים;
וְכֹאשֶׁר יִתְחִילוּ אֵלֶיךָ פַּעַם
אֶת הַמוֹלָדֶת לְגִזְרִים לְקִרְעַ שׁוֹב
וְלִרְמוֹת עִם סִמֵּל צְבָעוֹנִי וְרַעַם,
וְלִהְיוֹת עִם "הַגִּיוֹן הִיסְטוֹרִי שֶׁשׁוּב",
עַל טֶפֶח, תְּהִילָה לְנֶצַח וּגְבוּלוֹת,
עַל אֲבוֹתֵינוּ, סְבוֹתֵינוּ וְדַגְלֵינוּ,
עַל גְּבוּרֵינוּ וְקִרְבָּנוֹתֵינוּ;
וְכֹאשֶׁר בִּישׁוּף, וְרֵב, וְכֹמֶר בִּבְרָכָה
יֵצְאוּ כְּדִי לְקַדֵּשׁ אֶת הָרוּבָה שְׁלֶךְ,
כִּי אֱלֹהִים לְחַשׁ לָהֶם לְאֶזֶן הַלּוֹכֶדֶת
שְׂחִיבִים לְהִלָּחֵם לְמַעַן הַמוֹלָדֶת;

Kiedy rozścierwi się, rozchami
 Wrzask liter pierwszych stron dzienników,
 A stado dzikich bab - kwiatami
 Obrzucać zacznie "żołnierzyków". -
 O, przyjacielu nieuczony, -
 Mój bliźni z tej czy innej ziemi!
 Wiedz, że na trwogę biją w dzwony
 Króle z panami brzuchatemi;
 Wiedz, że to bujda, granda zwykła,
 Gdy ci wołają: "Broń na ramie!",
 Że im gdzieś nafta z ziemi sikła
 I obrodziła dolarami;
 Że coś im w bankach nie sztytuje,
 Że gdzieś zwęszyli kasy pełne
 Lub upatrzyły tłuste szuje
 Cło jakieś grubsze na bawełnę.
 Różnij karabinem w bruk ulicy!
 Twoja jest krew, a ich jest nafta!
 I od stolicy do stolicy
 Zawołaj broniąc swej krwawicy:
 "Bujać - to my, panowie szlachta!"

Ciemne niebo

Jak łatwo obezdomni
 I zostać bez gwiazd nad głową!
 Jak trudno, jak trudno zapomnieć
 Rodzimą głąb diamentową!
 Jak łatwo szczęśliwym wzlotem
 W niebo miłości uderzyć!
 Jak trudno, jak trudno potem
 W oczy ci spojrzeć — i wierzyć.
 Po wielkim, bezgwiezdnym niebie
 Dokąd i pokąd mi płynąć?
 Jak łatwo, jak słodko było

וְכַאֲשֶׁר כָּל זֶה עוֹד יִתְפַּשֵּׁט, וְיִתְפַּשֵּׁט
 צָרְחָה גְדוֹלָה שֶׁל מַכְתָּבִים מֵעֲמוּדֵי הַשָּׁעַר,
 וְעֵדֶר שֶׁל נָשִׁים פְּרָאִיּוֹת יִתְחִיל לְצֹאת
 לְזָרֶק פְּרָחִים עַל "חִילִינוּ – זֶר הַנָּעַר". -
 - הוּא, יְדִידִי, אֲשֶׁר הִשְׁכֵּלְתָּ אֵף סָף אֵינָה עוֹבְרֶת,
 הוּא, חֲבֵרִי מֵאֶרֶץ זוֹ אוֹ מֵאֲחֶרֶת!
 דַּעוּ לָכֶם: פְּעֻמוֹנִים מְצַלְצִלִים, כִּי מִפְּחַד
 אוֹ מֶלֶךְ, אוֹ אֲדוֹן בַּעַל הַכָּרֶס הַכָּבֵד;
 דַּעוּ לָכֶם שִׁזְהָה רַק שָׁקֶר; נְפוּצָה הַפְּאֻרְסָה:
 כְּשֶׁהֵם קוֹרְאִים: "רוֹבִים עַל כֶּתִּיכֶם!",
 אִי-שָׁמָּה נָפֵט חִלְחַל מֵעֵמֶק אֶרֶץ
 וְהוּא הֶזְרִים דּוֹלָרִים לְתוֹךְ כִּיסֵּיהֶם;
 אוֹ מִשְׁהוֹ לֹא מִסְתַּדֵּר בְּבִנְיָנִים שְׁלֵהֶם,
 אוֹ נְבָלִים הִרְיָחוּ בְּמִקְוֹם לְהוֹנָאָה
 אוֹ אִישׁ נִבְזָה גְדוֹל נִמְצָא בְּאֶבֶל
 מִמַּס כָּבֵד יוֹתֵר עַל כֶּסֶף אוֹ כֶּתֶנֶה.
 אַז תִּקְרְעוּ מִהֲרָצוֹף עִם רוֹבֵיכֶם כָּל אֶבֶן!
 הַנָּפֵט הוּא שְׁלֵהֶם, הַדָּם הוּא שְׁלָכֶם!
 עֲבְרוּ מִכֶּפֶר קָטָן לְכָל בִּירָה גְדוֹלָה
 תִּרְיָמוּ קוֹל, כִּי מִגִּנִּים כָּרְגַע עַל דְּמָכֶם:
 "בְּרַחוּ! אֲנַחְנוּ, רַבּוֹתֵי, הֶאֱצֵלָה!"

שמים אפלים

קל מדרךך לָרֶדֶת
 כְּשֶׁאֵין כּוֹכָבִים בְּמָרוֹם!
 אֶף אִיךָ תִּשְׁכַּח אֶת הַמוֹלָדֶת,
 מֵעֵמֶקִי הַיְּהוּלֹם!
 לַעוֹף הִיָּה קֵל בְּאֲשֶׁר,
 בְּשָׁמִי אֶהְבֶּה לְהִרְנִין!
 קִשָּׁה עִם מִבְּט בִּישָׁר
 אַחֵר כֶּף לְהֶאֱמִין.
 לֹלָא כּוֹכָבִים בְּשָׁמַיִם
 לֹאֵן כֶּבֶר אֶפְלִיג וְאַלְהָ?
 כָּל כֶּף הִיָּה קֵל פְּעֻמִּים

Za ciebie zginąć!...

Szczęście

Kazimierz Iłakowiczównie

Ukąszonemu w serce najłaskawszym żądlęm:
Szczęściem! — posłuchaj jakiem: prawdziwem! Prawdziwem!
Więc: legendą na codzień, więc: poezji dziwem,
Tak pewnym, jak kalendarz, a jak tętno ciągłym.

Dalej: owocem światła, po ziemsku okrągłym,
Wypełniającym żywot, jak płód miłościwy,
A jeszcze dodaj uśmiech — ukryty a tkliwy -
Z jakim absurd istnienia chłonę ciałem żądnem;

Więc cóż ukąszonemu pocałunkiem bożym
Więcej szczęścia przysporzy, dalszą dal otworzy,
Gdy już wszystko wymodlił i we wszystkim wytrwał?

Gwiazdy? Codzień w nich brodzi jak w wysokim śniegu.
Spokój? Jest czas na spokój w wieczystym noclegu.
Więc co? Modlitwa. O co? Nie wiem. Lecz modlitwa.

Matka

I

Jest na łódzkim cmentarzu,
Na cmentarzu żydowskim,
Grób polski mojej matki,
Mojej matki żydowskiej.

Grób mojej Matki Polki,

למות למענה!...

אשר

לקזימיז' אילקוביצ'ובנה

למי שעקץ בלבו העקץ החני -
אשר! למה? הקשיבי נא: אמת! אמת עשירה!
אז: יש אגדה לכל יום, אז - פלא של השירה,
קבוע כמו דפק וכמו לוח שנה ודאי,

תארי עוד נא את פרי האור, כל כך עגל וארצי,
שאת החיים ממלא, כמו פרי אהבה ברה,
ומוסיף לפני חיוה רך ונסתר לכאורה,
אתו אבסורד של הקיום אני סופג בגופי;

למי שלו העניק את נשיקתו אלהים,
מי יביא אשר יותר, יפתח מרחקם נוספים,
כשהוא התפלל על הכל, התמיד לו בכל מלה?

הכוכבים? הוא צועד כמו בשלג עמק דרךם.
שלום? אה יש זמן לשלום במנוחה לעולם
אז מה? תפילה. בשביל מה? לא יודע. אבל תפילה.

אמה

א'

בבית הקברות של לודז', (*
בבית הקברות היהודי,
יש קבר אמי הפולניה,
קבר אמי היהודיה.

Mojej Matki Żydówki,
Żyd, Polska
Znad Wisły ją przywiozłem
Na brzeg fabrycznej Łódki.
Głaz mogiłę przywalił,
A na głazie pobladłym
Chwała
Trochę liści wawrzynu,
Które z brzozy opadły.
A gdy wietrzyk słoneczny
Igra z nimi złociście,
W Polonię, w Komandorię
Układają się liście.

II

Zastrzelił ją faszysta
Kiedy myślała o mnie,
Matka Zagłada
Zastrzelił ją faszysta,
Kiedy tęskniła do mnie
Nabił — zabił tęsknotę,
Znowu zaczął nabijać
Żeby potem... — lecz potem
Nie było już co zabijać.
Przestrzelił świat matczyny:
Dwie pieszczotliwe zgłoski,
Trupa z okna wyrzucił
Na święty bruk otwocki.
Zapamiętaj, córeczko!
Przypomnij, późny wnuku!
Wypełniło się słowo:
Ideal sięgnął bruku.
Zabrałem ją z pola chwały,

קבר אמי הפולניה,
קבר אמי היהודיה,
יהודיה מפולין. (**)
הבאתי אותה מנהר הויסלה
לגדת לודקה, איזור המפעלים.
אבן רסק את הקבר,
ועל האבן החור
אות תהילה,
כמה עלי דפנה, -
עלים, שנפלו מעץ הליבנה.
וכאשר בריזה שטופת השמש
משחקת אתם, הזהובים,
הם יוצרים תמונות -
אותות הצטינות וגבורה פולניים.

ב'

פאשיסט ירה בה,
כשהיא חשבה עלי,
אם השואה.
פאשיסט ירה בה,
כשהיא השתוקקה לי.
הוא ירה בה - הרג את הכמיהה,
הוא התחיל לירות שוב,
כדי שמאחר יותר... - אבל אז,
לא נותר מה להרג.
הוא פלח את עולמה של האם:
שתי הברות מלטפות,
הוא זרק את הגופה מהחלון,
אל המדרכה הקדושה של אוטבוצק.
זכרי, בת!
זכור, נכד מאחר! , העתיד לבוא
המלה התגשמה:
"האידיאל הגיע למדרכה". (***)
לקחתי אותה משדה התהילה,

Oddałem ziemi-macierzy...
Lecz trup mojego imienia
Do dziś tam jeszcze leży.

Miłość Ci wszystko wybaczy

Miłość Ci wszystko wybaczy
Smutek zamieni Ci w śmiech.

Miłość tak pięknie tłumaczy:
Zdradę i kłamstwo i grzech.

הַחֲזַרְתִּי אוֹתָהּ לְמוֹלֶדֶת... (****)
אָבֵל הַגּוֹפָה הַנוֹשֶׁאת אֶת שְׁמִי
עַדִּין שׁוֹכֶכֶת שָׁם עַד הַיּוֹם.

(*) בית הקברות היהודי בלודז' - בית קברות יהודי הפועל מאז 1848 בנובה באלוטי (כיום בתוך גבולות העיר לודז', ברחוב בראקי). זהו בית הקברות היהודי הגדול ביותר בפולין מבחינת שטח (שטח בית הקברות משתרע על פני 4,000 דונם

(**) אדלה (1872–1942) - אמו של יוליאן טובים, הייתה בתו של בעל בית דפוס בלודז', הגיעה ממשפחה יהודית אינטליגנטית שהייתה מתבוללת במשך מספר דורות, כלומר, השתמשה בפולנית על בסיס יומיומי והייתה בקיאה בתרבות הפולנית. לאחר ניסיון התאבדות, שככל הנראה נבע ממות בעלה, היא אושפזה במרכז טיפולי נזרחה, המכונה זופיובקה, באוטבוצק, עיירת ספא ליד ורשה השוכנת על נהר הוויסלה. במהלך המלחמה היא התגוררה מחוץ לגטו כמטופלת פרטית. עם זאת, במהלך חיסול הגטו, היא נמצאה על ידי הנאצים ונרצחה, וגופתה נזרקה מהחלון. גופתה נקברה בשטח. (***) התייחסות לקטע משירו של ציפריאן קמיל נורויד "הפסנתר של שופן". (****) לאחר שחזר לפולין מהגירה בזמן המלחמה, יוליאן טובים העביר את שרידי אמו לקבר המשפחה בלודז'.

(המקור - <https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/tuwim-matka.pdf>)

* * *

שירים של יוליאן טובים שלא נקלטו בספריו

האהבה תסלח לך על הכל

לִצְחֹק תִּהְפֹּךְ הִיא עֶצֶב,
תִּסְלַח לְךָ עַל הַכֹּל,

לְהַצְדִּיק יְכוּלָה בְּעֶצֶם
חֶטָא, בְּגִידָה, שְׁקֵר גָּדוֹל.

Choćbyś ją przeklął w rozpacz,
Że jest okrutna i zła,

Miłość Ci wszystko wybaczy
Bo miłość, mój miły, to ja.

Jeśli pokochasz tak mocno jak ja,
Tak tkliwie, żarliwie, tak wiesz,

Do ostatka, do szafu, do dna,
To zdradzaj mnie wtedy i grzesz.

Bo miłość Ci wszystko wybaczy
Smutek zamieni Ci w śmiech.

Miłość tak pięknie tłumaczy:
Zdradę i kłamstwo i grzech.

Choćbyś ją przeklął w rozpacz,
Że jest okrutna i zła,

Miłość Ci wszystko wybaczy
Bo miłość, mój miły, to ja.

Chwila była przed zmrokiem

(תרגום חופשי של טובים מספרדית)

Chwila była przed zmrokiem
Powiedziałam: bądź zdrów
Popatrzyłam zimnym wzrokiem

אם אותה תקלל בְּנֶהֱי,
כְּדָבָר נורא, אֶכְזֹרִי,

אֶהוּבִי, גַּם אֶת זֶה תִּסְלַח הִיא,
כִּי אֶהְבָּה זאת אֲנִי.

אם אתה אוֹהֵב, כְּמוֹ שְׁאַתָּה אֶהוּב,
בְּרִכּוֹת, בְּלֹהֶט נִלְהֵב,

עַד הַסּוֹף, לַתְּחִיתָי, לְטֵרוֹף,
אֶז תִּבְגֹּד בִּי, תִּחְטֵא עִכְשָׁיו.

לְצִחּוֹק תִּהְפֹּךְ הִיא עֶצֶב,
תִּסְלַח לָךְ עַל הַכֹּל,

לְהַצְדִּיק יְכוּלָה בְּעֵצָם
חֵטָא, בְּגִידָה, שֶׁקֶר גָּדוֹל.

אם אותה תקלל בְּנֶהֱי,
כְּדָבָר נורא, אֶכְזֹרִי,

אֶהוּבִי, גַּם אֶת זֶה תִּסְלַח הִיא,
כִּי אֶהְבָּה זאת אֲנִי.

ידביגה בראנסקה מבצעת שיר של אורדונקה המפורסמת (ה. אורדונבנה),
שאת סגנונה היא מחקה. אתר אינטרנט
<https://www.youtube.com/watch?v=IJx6uMiUuVs>

כָּךְ הִיָּה. שְׁקֵעָה הַשֶּׁמֶשׁ
(*)

כָּךְ הִיָּה. שְׁקֵעָה הַשֶּׁמֶשׁ.
שָׁנִינוּ יַחַד. "שְׁלוֹם" -
הִיא אָמְרָה לִי בְּלִי שׁוּם רֶגֶשׁ

I odeszłam bez słów	וְעָזְבָה אֶז פֶּתָאם.
Rok popłynął za rokiem Aż ujrzałam cię znów	הַשָּׁנִים חָלְפוּ וְאָמַשׁ שׁוּב פְּגִישָׁה בְּמִקּוֹם.
Ile listów niewysłanych Ile bólu zgmiotły pięście Ile nocy przeplakanych A teraz, ach, jakie szczęście Ale chłodno uśmiechnięta Obojętne cedzę słowa I nic nie wiem, nie pamiętam Taka jest nasza rozmowa	מִכְתָּבִים לְכָתֵב נִסִּיתִי, כְּאֲבִים סוֹבֵל בְּקֶשִׁי, בְּלִילוֹת כָּל כֶּה בְּכִיתִי, וְעֶכְשִׁיו, אוֹי, אֵיזוֹ אִשָּׁר! בְּקִרְרוֹת הִיא מְחִיכֶת, וּבְאֲדִישׁוֹת עוֹנָה לָהּ, וְכֶה הַשִּׁיחָה נִמְשָׁכֶת. לֹא זֹכֵר כָּלוּם, לֹא יוֹדֵעַ.
O nie wierz mym oczom Nie słuchaj mych słów Mnie zmysły tak mroczą Że widzę cię znów	אֵין עֶרֶךְ לְמַלֵּל, מִבֵּט לֹא חָשׁוּב, בְּנֶפֶשׁ רַק אָפֵל. מִתִּי אֶרְאֶה שׁוּב?
Najmilszy, nie starczy mi łez Gdy serce głucho milczy Choć wyje, jak pies	אֶזְלוּ הַדְּמָעוֹת, אֶהוּבִי. שׁוֹתֵק לִבִּי כְּפֶסֶל, כִּשְׁהוּא מִלֵּל בְּקִרְבִּי.
Muszę odejść przed zmrokiem Znowu powiem: bądź zdrów Znowu spojrzę obcym wzrokiem I odejdę bez słów	"יֵשׁ לִי זְמַן רַק עַד עֶרְבִים" ... שׁוּב אֶגִּיד לָהּ "שְׁלוֹם!" אֶסְתַּכֵּל בְּקוֹר עֵינַיִם וְאַצֵּא מִהֶמְקוֹם
Rok popłynie za rokiem Gdy zobaczę cię znów	הַשָּׁנִים זֹרְמוֹת בִּינְתַיִם שׁוּב פְּגִישָׁה? בְּחִלּוֹם?
Któż by inny jak my dwoje Mógł szczęśliwszy być w miłości Przecież ja przy tobie stoję Bolesny śnie mej młodości	מִי יָכוֹל עוֹד חוּץ מִשְׁנֵינוּ מֵאֲשֶׁר לַהֲיוֹת כְּמוֹנוּ? אֲנִי חֹשׁ כְּאֵב חַיִּינוּ, חִלּוּמֵי שָׁל אֶז, עוֹדֵנוּ.

Szczęście moje nieszczęśliwe
Piosnko ma niezaśpiewana
Miłości ma niewykochana
Ach, biedne życie nieżywe

Pójdziemy w dwie strony
Bądź zdrowa, bądź zdrow
Mój miły, stracony
Dla życia, dla snów

Więc światu przekazmy tę wieść
Zbyt silnie się kochamy
By miłość tę znieść

Chwila była przed zmrokiem
Powiedziałam: bądź zdrow

Do kobiety

Wobec tego, że najdrobniejszej muszki
Nie zgłębiłem tajemnicy chodu,
I z podziwem patrzę na jej nóżki,
Ja, istota człowieczego rodu;
Ani nie znam dotychczas powodu
Zakwitania na wiosnę ogrodów,
Ani Ojca mego dziejów za grobem,
Ani własnych, za życia, nie znam,
I że nie wiem, jakim sposobem

הוא עצוב אֲשֶׁר בְּלִי רַע
לֹא הוֹשֵׁר הַשִּׁיר עֲדִין
אֶהְבָּה לֹא מִצָּאָה הַד לָהּ
הַחַיִּים אֲזָלוּ כָּאִין.

נִפְרַד שׁוֹב לִפְתַּע
רַק "שְׁלוֹם!" וּבִפְנִים:
"אֶהוּבִי, אֵיךְ אֲבִדְתָּ
לְחַלּוֹם, לְחַיִּים!"

עֵינֵינוּ אוֹמְרוֹת כָּבֶר הַכֹּל:
אֶת אִשׁ אֶהְבַּתְנוּ
לֹא נוֹכֵל עוֹד לְסָבֵל

כֶּךָ הִיָּה. שִׁקְעָה הַשֶּׁמֶשׁ.
הִיא אָמְרָה לִי: "שְׁלוֹם" ... (**)

1933

תרגום מפולנית

(**) קטגוריה נפרדת של יצירתו הלירית של טובים - בנוסף למערכונים, מילות שירים וליבריות למיני-אופרטות - מורכבת מהמילים שכתב לטנגו, שהיו פופולרים בתקופה שבין המלחמות (ויקיפדיה "טובים במוזיקה")

לאשה

כְּשֶׁאֲנִי מֵבִיט עַל הַזָּבֹב הַקָּטָן בִּיאוֹתֵר
אֲנִי לֹא מֵבִין אֶת סוֹד הַהֲלִיכָה הָרָאשִׁי,
מִתְבּוֹנֵן בְּרִגְלֶיהָ בְּהַעֲרָצָה, מְהַרְהֵר,
אֲנִי, הַיִּצּוֹר מִן הַמִּין הָאֲנוּשִׁי;
אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ אֶת סוֹד פְּרִיחַת הַגָּנִים
בְּאֲבִיב, וְעוֹד פְּחוֹת מְזָה, בּוֹדָאִי,
עַל תּוֹלְדוֹת שֶׁל אֲבִי בְּקִבְרוֹ, בְּפָנִים,
קָל וְחֹמֶר - עַל תַּעֲלוּמַת חַיִּי;
וְאֲנִי לֹא יוֹדֵעַ, כְּמוֹכֵן, אֶת הַסִּבָּה

Zamieć światów kołuje gwiezdna
A już lat mam czterdzieści cztery
I o śmierć się niedawno otarłem
(Dziwny stan, jeżeli mam być szczery:
Uśmiechnąłem się – głęboko – i nie umarłem);
Wobec tego, że nie odróżniam
Chwil od wieków, a mędrca od błazna -
Bardzo proszę cię, wieczna kobieto:
Bądź mi przyjazna
Jestem poetą.

Wyjdą z głębin ogrodów bogowie,
I ten pierwszy, najsrebrniejszy, opowie,
Czemu wiosną się pąk otwiera,
Czemu owad nóżkami przebiera;
Przyjdzie Ojciec mój, ze snu wyjęty,
I wyjaśni dzieje swoje bezdenne;
Do stóp moich gwiazdy padną senne
I ułożą się w hieroglif zakłęty,
I zrozumie planetarne odmęty,
I śmierć przyjdzie jeszcze raz, już pewna,
I uśmiechem się nie wykręcę -
Wszystko jedno! Lecz ty, moja rzewna,
Moja jedna, wykochana w męce,
Usiądź przy mnie w śnieżny ranek w cukierence
I na rękach moich połóż ręce,
I spójrz w oczy mi, wieczna kobieto,
I przyjazna bądź. Bądź dobra. Nic więcej.
Jestem tylko poetą. Nic więcej.

לְאִינְסוֹף כּוֹכְבִּים בְּעוֹלָם הַמוֹחַשׁ;
וְאֲנִי כָּבֵר בֶּן אַרְבָּעִים וְאַרְבַּע
וְנִתְקַלְתִּי לֹא מִזְמַן בְּמֹת מֶמֶשׁ
(מִצֵּב מוֹזֵר הִיא, לְמַעַן הָאֵמֶת:
חִכְתִּי – בְּלִבִּי – וְנִצַּלְתִּי אֶז);
אֲנִי לֹא מְבַדִּיל בֵּין רְגָעִים וְדוֹרוֹת,
בֵּין אִישׁ חֶכֶם לְבֵין טֶפֶשׁ מְטֹפֵשׁ.
אֲנִי מִתְחַנֵּן בַּפְּנִיָּה, אִשָּׁה נִצָּחִית:
הִיא יְדִידוּתִית כָּלִפִּי,
מְשׁוֹרֵר אֲנִכִּי.

הָאֱלִים יִצְּצוּ מִמַּעַמְקֵי הַגָּנִים,
וְהַכְּסוּף בְּיוֹתֵר, יִסְבִּיר עַל הַסֵּף,
לְמָה בְּאֵבִיב נִצָּנִים נִפְתָּחִים,
כִּי־צַד חֶרֶק מְזִיז אֶת רִגְלָיו;
אֲבִי יָבוֹא, מִשְׁנָה יִתְעוֹרֵר,
יִסְפֹּר אֶת הַכֹּל, לֹא יִסְתִּיר מֵאוֹם;
הַכּוֹכְבִּים יִתְנַדְּדוּ לְרִגְלֵי חֵישׁ מֵהָר,
וְהֵם יִיָּצְרוּ הִירֹגְלִיף קְסוֹם,
וְאֲבִין אֵיךְ עוֹלָם הַכּוֹכְבִּים עָרוּךְ,
וְהַמֹּת יָבוֹא שׁוֹב, הַפַּעַם וְדָאִי,
וְאֲנִי לֹא אֶבְרַח כָּבֵר עִם הַחִיּוֹן -
אֵף עַל פִּי כֵּן! אֶת, הַעֲדִינָה שְׁלִי,
הַיְחִידָה, הָאֶהוּבָה בִּיסוּרִים,
שְׁבִי אֵתִי בְּבִקְרָה מְשֻׁלָּג בְּבֵית-קֶפֶה
וְתִנְחִי אֶת יְדֶיךָ עַל יְדֵי לְעֵתִים,
וְאִשָּׁה נִצָּחִית, תְּבִיטִי בְּעֵינֵי יָפֶה,
וְהִיא יְדִידוּתִית וְטוֹבָה כָּלִפִּי. וְתוֹ לֹא.
אֲנִי רַק מְשׁוֹרֵר. וְתוֹ לֹא.

המקור:

https://poezja.org/wz/Julian_Tuwim/29563/Do_kobiety

:Google

שירו של יוליאן טובים "לאישה" אינו מוכר באופן נרחב ואינו מיוחס לו. רוב המקורות מתמקדים ביצירותיו האחרות. השיר "לאישה" אינו מופיע ברשימת

יצירותיו ואינו מצוטט במחקרים ביוגרפיים. ייתכן שמדובר ביצירה פחות מוכרת, או שמדובר בטעות ובהתייחסות לשיר אחר בעל כותרת דומה. כדי לקבוע את מחברו ותאריך יצירתו של שיר זה, כדאי לפנות לאוספי שיריו של טובים או למחקרים ייעודיים.
(מפולנית)